

AANVULLEND DASSENONDERZOEK

BOLLENDONKSEWEG

TE ETTEN-LEUR

Ecologie

Rapportage aanvullend dassenonderzoek

Bollendonkseweg te Etten-Leur

Opdrachtgever	AGEL adviseurs Postbus 4156 4900 CD Oosterhout
Rapportnummer	7305.002
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	29 november 2018
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 0485 - 581818 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	S.H.W.M. Claessens, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	N. Janssen, MSc
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	1
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	1
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK.....	4
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
5	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	5
	5.1 Das	5
	5.2 Overige zoogdieren	5
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	6
	6.1 Das	6
	6.2 Overige zoogdieren	6
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	7

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van AGEL adviseurs opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Bollendonkseweg te Etten-Leur.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en de ontwikkeling van een zonnepark centraal op de onderzoekslocatie en naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in november 2018 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 7305.001).

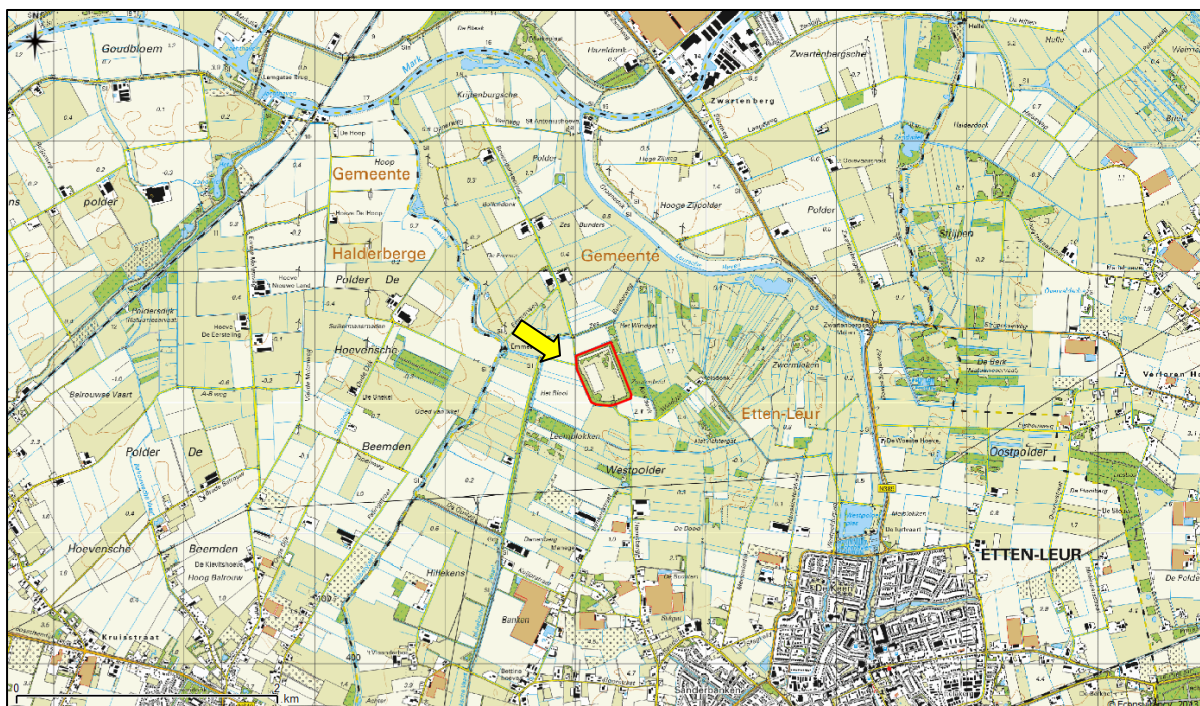
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie (± 15 ha) ligt aan de Bollendonkseweg, circa 3,5 kilometer ten noordwesten van de kern van Etten-Leur. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 44 C (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 100.903$, $Y = 401.375$.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een voormalige vuilstortplaats met bosrand eromheen. Het midden van de onderzoekslocatie is begroeid met pioniersbegroeiing en jonge boomopstand. Tevens bevat de onderzoekslocatie op enkele plekken een aantal kleine maïsvelden. Het hele gebied wordt begrensd met een hek.

Ten noorden van de onderzoekslocatie ligt een opgedroogde sloot, met daarachter akkerland. Aan de oostkant van de onderzoekslocatie bevindt zich bosgebied, ten zuiden bevinden zich maïsvelden. Aan de westkant van de onderzoekslocatie bevindt zich de Bollendonkseweg, met aan de overzijde akkerland en een sloot.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek (d.d. 19 september 2018).

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 3. Open veld met pioniersbegroeiing, centraal op de onderzoekslocatie.

Figuur 4. Bosrand op de zuidhelling van de onderzoekslocatie.

Figuur 5. Overzichtsfoto centrum onderzoekslocatie.

Figuur 6. Bosrand oostelijk op de onderzoekslocatie.

Figuur 7. Bosrand met boomopstand en gras, westelijk op de onderzoekslocatie.

Figuur 8. Oostelijk op de onderzoekslocatie, grasland met lokaal een klein maïsveld

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te herontwikkelen en een zonnepark te realiseren. Hierbij wordt die vegetatie centraal op de onderzoekslocatie verwijderd (figuur 9). De boomopstand die aan de rand van de onderzoekslocatie staat blijft behouden.

Figuur 9. Contour voorgenomen zonnepark op de onderzoekslocatie. In het blauw gemarkeerde gebied worden de zonnecellen geplaatst.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming er op het gebied van de das meer informatie is benodigd.

In de provincie Noord-Brabant behoort de das tot een beschermde inheemse diersoort. De onderzoekslocatie biedt door de aanwezigheid van zowel hooggelegen als laaggelegen gronden, een groot voedselaanbod en weinig verstoring op de locatie een geschikte vestigingslocatie voor de das. Daarnaast bevat het gebied meerdere wissels en is er binnen de locatie een deel van een schedelplaat van een das gevonden (figuur 11 en 12). Tevens zijn er binnen de onderzoekslocatie enkele (oude) dassentunnels aangetroffen die kunnen wijzen op potentieel vaste verblijf- en voortplantingsburchten van de das (figuur 10). Bij actief gebruik van de burcht door een das is verstoring en vernietiging van de dassenburcht bij de voorgenomen plannen niet te voorkomen.

Figuur 10. Opening (voormalige) dassenburcht met karkas van een ree.

Figuur 11. Wissel door het gras.

Figuur 12. Deel van een schedelplaat van een das.

Het is daarom van belang om vast te stellen wat de functie van de onderzoekslocatie is voor deze soort, en of deze überhaupt gebruik maken van de onderzoekslocatie. Indien blijkt dat de onderzoekslocatie in gebruik is door desbetreffende soort, dan dienen mitigerende maatregelen genomen te worden om negatieve effecten te voorkomen en dient mogelijk een ontheffing te worden aangevraagd.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Om te bepalen of de das gebruik maakt van de onderzoekslocatie zijn op basis van het Kennisdocument Das (BIJ12, versie 1.0, juli 2017), in oktober 2018 op de onderzoekslocatie gedurende 2 weken 2 wildcamera's (*Bushnell* E3 Trophy Cam Essential) verspreid geplaatst. Tevens is tijdens het veldbezoek, in een straal van 150 meter, rondom de onderzoekslocatie geïnspecteerd op verdere aanwijzingen naar de aanwezigheid van de das. Tijdens de plaatsing is gelet op de geschiktheid van de locatie voor de mogelijk aanwezige das. Met deze cameravallen zijn automatisch infraroodopnames gemaakt, zodra er beweging en warmte werd gedetecteerd. Aan de hand van de foto-opnames en videobeelden van de cameraval is inzicht verkregen naar het gebruik van de onderzoekslocatie door dassen (aantal, frequentie en aanwezigheid jongen). Op deze wijze is, gezien de vervallen staat van de aangetroffen dassentunnels, voldoende zekerheid verkregen om de aanwezigheid van de das aan te tonen, dan wel uit te sluiten.

Datum	Tijd	Temp	Werkzaamheden
18-10-2018	14:00	16°C	Inspectieronde omgeving en plaatsing cameraval
07-11-2018	17:30	11°C	Ophalen cameraval

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Das

De das komt voor in kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende beschutting, houtwallen en heggen, die kunnen dienen als beschutting en geleiding. Vaak zijn dit zowel hooggelegen als laaggelegen gronden op korte afstand van elkaar. Tevens moet er een groot voedselaanbod en weinig verstoring op de locatie aanwezig zijn. De aanwezigheid van de oude, vervallen dassentunnels en een stuk bot van de schedel van de das indiceert dat er in het verleden ooit een das aanwezig was op de onderzoekslocatie, echter is de das tijdens het onderzoek niet op de cameravallen waargenomen. Tevens zijn tijdens de terreininspectie geen verse sporen, mestputjes, vraatsporen, haar plukken en wissels aangetroffen die afkomstig waren van de das. Wel zijn de volgende soorten meerdere malen waargenomen in het gebied: steenmarter, bunzing, vos, haas, konijn, ree, bosfazant en gaai. Op basis van deze gegevens is het uit te sluiten dat de das op de onderzoekslocatie één of meerdere vaste rust- en /of verblijfplaatsen heeft. Dit komt mogelijk door de redelijk geïsoleerde ligging van de onderzoekslocatie ten opzichte van de natuurgebieden in de omgeving. Tevens komt volgens de verspreidingskaart van de das, deze soort zelden voor in het westen van het land.

5.2 Overige zoogdieren

In verband met het cameravallenonderzoek naar de activiteit van de das is ook gelijk een monitoring uitgevoerd naar het gebruik van de zuidelijke- en oostelijke helling van de onderzoekslocatie door diverse zoogdiersoorten. Dankzij het cameravalonderzoek is vastgesteld dat op deze deellocaties de ree, vos, steenmarter, bunzing, konijn en haas voorkomen. In de provincie Noord-Brabant behoren de bunzing, wezel en hermelijn tot de beschermde inheemse diersoorten. De steenmarter is een nationaal beschermde diersoort. De onderzoekslocatie biedt door de aanwezige struiken een geschikte migratie route voor kleine marterachtigen en de steenmarter. Daarnaast bevat het gebied meerder oude holen van mollen, konijnen en muizen en zijn er binnen de onderzoekslocatie meerdere takken-, steenhopen en struiken aangetroffen die kunnen dienen als potentieel vaste rust- en verblijfplaatsen voor de bunzing, wezel en hermelijn. Het grasland en akkerland rondom de onderzoekslocatie kan dienen als foeragegebied voor desbetreffende soorten.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Das

De das geniet binnen de Wet natuurbescherming een strikte bescherming. Dit betekent dat de vaste rust- en verblijfplaatsen en hun functie beschermd zijn. Gelet op de inactiviteit rondom de tunnels, het ontbreken van recente sporen en het ontbreken van waarnemingen van de das tijdens het camera-valonderzoek is het redelijkerwijs uit te sluiten dat de tunnels nog een functie voor de das hebben. De voorgenomen werkzaamheden op de onderzoekslocatie hebben derhalve dan ook geen negatieve gevolgen voor de das.

6.2 Overige zoogdieren

De bosrand op de onderzoekslocatie maakt deel uit van het foerageergebied van de bunzing en de steenmarter. Daarnaast bevat het gebied meerder oude holen van mollen, konijnen en muizen en zijn er binnen de onderzoekslocatie meerdere takken- en steenhopen en struiken aangetroffen die kunnen dienen als potentieel vaste rust- en verblijfplaatsen voor de bunzing en steenmarter. Het grasland en akkerland rondom de onderzoekslocatie kan dienen als foerageergebied voor desbetreffende soorten. Het verwijderen van boom- en struikopstanden en/of graaf- en maaiwerkzaamheden kunnen leiden tot verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen van de bunzing. Wanneer de werkzaamheden volgens een ecologisch werkprotocol en buiten de kwetsbare periode worden uitgevoerd, kan de functionaliteit van de potentiële verblijfplaatsen gegarandeerd worden.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van AGEL adviseurs een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Bollendonkseweg te Etten-Leur.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging en de ontwikkeling van een zonnepark centraal op de onderzoekslocatie. Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in november 2018 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 7305.001, d.d. 20 november 2018).

Er zijn geen aanwijzingen gevonden die erop wijzen dat er een das aanwezig is op de onderzoekslocatie. Er zijn in dit verband geen belemmeringen voor de geplande ontwikkeling. Wel is er een buning en een steenmarter aangetroffen. Hiervoor geldt dat werkzaamheden volgens een ecologisch werkprotocol moeten worden uitgevoerd.

Econsultancy
Boxmeer, 29 november 2018

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kun oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

